

Statens medicinsk-etiska råd

Samma etiska riktlinjer för forskning på foster och barn

Forskning på foster bör omfattas av samma forskningsetiska riktlinjer som forskning på små barn som inte kan uttrycka en egen uppfattning. I forskningshänseende bör också samma skydd gälla. Det anser Statens medicinsk-etiska råd i en ny rapport.

Statens medicinsk-etiska råd har inte till uppgift att ta ställning i enskilda forskningsansökningar utan redovisar sin principiella syn på forskning med foster.

Rådet anser att flera allmängiltiga krav bör ställas för att forskning på foster ska kunna tillåtas. För det första ska kunskapen inte kunna uppnås på annat sätt, t ex genom djurförsök. Kan kunskapen nås på annat sätt men då med stor fördröjning anser rådet att forskning på foster kan tillåtas.

För det andra ska riskerna för biverkningar och skador på fostret eller den gravida kvinnan vara överblickbara och minimala. Dessutom ska den gravida kvinnan ge sitt samtycke till forskningen.

Rådet anser att forskning som inte är till nytta för det foster som forskningen utförs på kräver stor restriktivitet. Resultaten måste väntas ha stort medi-

cinskt värde som uppväger en minimal risk för fostret och den gravida kvinnan.

Med minimal risk menar rådet att risken bedöms ligga långt under andra risker som fostret och den gravida kvinnan utsätts för.

Rådet anser att de krav de ställt upp för forskning på foster även ska gälla forskning på foster som ska aborteras. Kvinnans utsatta situation, då hon i en abortsituation tillfrågas om hon tillåter forskning på fostret, har diskuterats av rådet.

Rätt att ändra sig

Man har kommit fram till att kvinnans självbestämmande inte bör kunna ifrågasättas, men man betonar vikten av nyanserad information som ger utrymme för frågor och rådru. Kvinnan bör ha möjlighet att ta tillbaka ett medgivande till forskning även sedan aborten inletts.

Skyddet för hälsan i samband med forskning anser rådet är knutet till det levande fostret. Och så länge livsmöjligheten inte är helt uttömd bör samma skydd mot forskning som inte är till nytta för fostret gälla alla foster.

Rådet använder samma argument när det gäller skyddet för integriteten. Om man skulle tillåta en mer långtgående forskning på foster som ska aborteras än på foster som ska leva vidare,

skulle det kunna leda till ett oönskat sätt att se på dessa foster som objekt. En sådan syn skulle kunna motivera en integritetskränkande forskning på foster som ska aborteras. Rådet anser att en spärr mot sådan forskning får man om samma principer tillämpas för alla foster, oavsett om de ska överleva eller inte.

Alla foster som avlidit efter 12:e graviditetsveckan ska även efter döden behandlas med pietet. Fostret har i likhet med andra avlidna en kvardröjande rätt att få en värdig behandling efter döden.

Denna likställdhet innebär att samma regler för ingrepp på det avlidna fostret ska tillämpas som för andra avlidna, dvs att samtycke från kvinnan erfordras, och att kroppen inte får utsättas för kränkande behandling.

Regler saknas

Idag finns det inte regelverk för hur samhället ser på fostrets skyddsvärde. Ett sådant regelverk skulle kunna utgöra riktlinjer för forskning på foster. Rådet anser att en lagstiftning som speglar rådande värderingar vore önskvärd.

Regeringen har tillsatt en utredning om forskningsetik. Den ska bl a överväga hur den offentliga insynen behöver ökas. Rådet kommer att ta upp frågan om lagstiftningen i den utredningen.

Kristina Johnson

Läkare måste inte anmäla olämplighet för körkort

Läkares skyldighet att anmäla till länsstyrelsen om en patient av medicinska skäl bedöms som olämplig att ha körkort blir inte ovillkorlig. Det framgår av regeringens förslag till ändrad körkortslag som nu gått på lagrådsremiss.

Nuvarande regel kvarstår, dvs att anmälan inte behöver göras om läkaren kan anta att patienten följer läkarens tillsägelse att avstå från att köra. Körkortsutredningens förslag i fjol att denna avvikelser från regeln skulle slopas kritiserades skarpt bl a av Läkarförbundet.

I lagrådsremissen föreslås också

att försök med alkohol i stället för körkortsindragning vid rattfylleri ska få bedrivas i Stockholms, Östergötlands och Västerbottens län.

Böter för underlåtelse?

Socialstyrelsen har föreslagit att underlåten anmälningsplikt enligt Körkortslagen, Socialtjänstlagen, Lex Maria, Smittskyddslagen, LVU m m skall kunna dras inför allmän domstol. Påföljden skall kunna bli böter.

Läkarförbundet motsätter sig detta och föreslår i stället att frågan förs in under Disciplinpåföljdslagen. Anmälningskyldigheten skulle därmed provas av HSN, kammarrätten och Regeringsrätten.

Läkarsällskapet vill över huvud

taget inte utöka möjligheterna till disciplinpåföljder.

Förtroendet för läkaren hotas

»Det finns för närvarande en benägenhet att samhället alltmer instiftar ett regelverk som gör att läkaren är skyldig att anmäla sin patient med hänvisning till olika lagparagrafer. Detta riskerar på sikt att underminera patient-läkarrelationen och därmed kvaliteten i svensk hälso- och sjukvård, skriver sällskapet.

Man erinrar även om att lagstiftarna sannolikt haft en tanke bakom att anmälningskyldigheten inte fördes in under Disciplinpåföljds-lagen. •